

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри д.е.н., проф. Кузнецова І.О.

„ ____ ” _____ 20__ року

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»
(напрямок підготовки 0.73 «Менеджмент»)

на тему:

«Удосконалення системи управління витратами на підприємстві»

Виконавець:
студент IV курсу ФЕУП
Переуда А.Ю. _____

Науковий керівник:
к.е.н., ст. викл. Піскун А.В.

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	6
1.1. Економічна сутність витрат.....	6
1.2. Класифікація витрат підприємства.....	11
1.3. Основні методи управління витратами.....	15
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ АТ «ХОЛОДМАШ»	15
2.1. Аналіз господарської діяльності АТ «Холодмаш».....	24
2.2. Особливості формування витрат підприємства.....	36
2.3. Аналіз впливу структури витрат на фінансові показники діяльності підприємства	42
2.4. Аналіз системи управління витратами АТ «Холодмаш».....	48
2.5. Розробка заходів щодо вдосконалення системи управління витратами підприємства.....	53
ВИСНОВКИ	63
ЛІТЕРАТУРА	66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективна фінансово-господарська діяльність сучасних підприємств базується на досягненні та підтримці високої конкурентоспроможності як самих суб'єктів господарювання, так і їх продукції, яка, в свою чергу, базується на досягненні максимального задоволення споживачів від процесу споживання відповідної продукції виробництва цього підприємства.

Саме висока конкурентоспроможність є запорукою прибуткової роботи суб'єкта підприємницької діяльності. З іншого боку, підприємство не може бути конкурентоспроможним і прибутковим без належного управління власними витратами, яке базується на виборі та застосуванні в фінансово-господарській діяльності відповідних методів управління цією складовою економіки суб'єкта господарювання.

Вибір найкращого методу управління витратами є важливою умовою успішної діяльності компаній, що дає змогу досягти оптимального рівня витрат виробництва, внаслідок чого підвищується конкурентоздатність продукції та стає реальним досягнення довгострокового економічного зростання.

Критичне вивчення ряду наукових джерел показує ключову роль методів управління витратами в побудові загальної системи управління на підприємстві. Управління витратами є засобом досягнення високого економічного результату.

Проблеми сутності економічних витрат підприємства, класифікації витрат, методів та інструментів їх управління і мінімізації досліджувались багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями, до яких можна віднести І. Адізес, Ю. Бабаєва, О. Васильєву, К. Гавриленко, М. Грещак, А. Живець, І. Пустова, Н. Скригун, С. Стукова, Ф. Тейлора, А. Турило, Ч. Уолкера, Г. Федея, Г. Форда, А. Череп, К. Чічуліна, І. Шоробуру та багатьох інших.

Віддаючи належне науковим розробкам цих авторів, відзначимо недоробки та прогалини у визначенні сутності, характеристиці і класифікації

методів управління витратами на сучасних підприємствах, що робить питання подальшого дослідження цієї проблематики вкрай актуальним.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних і практичних засад системи управління витратами на підприємстві з ціллю знаходження шляхів її удосконалення.

Для досягнення даної мети в ході роботи були поставлені наступні завдання:

- проаналізувати сутність витрат підприємства як економічної категорії;
- розглянути існуючі класифікації витрат;
- дослідити методи управління витратами, виявити їх переваги та недоліки;
- здійснити аналіз економічних показників діяльності АТ «Холодмаш»;
- охарактеризувати особливості формування витрат на підприємстві;
- оцінити вплив структури витрат на фінансові показники діяльності;
- провести дослідження системи управління витратами АТ «Холодмаш»;
- розробити заходи щодо вдосконалення системи управління витратами на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес управління витратами в АТ «Холодмаш».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних питань управління витратами АТ «Холодмаш».

Для вирішення поставлених у роботі завдань були використані наступні методи дослідження: методи теоретичного узагальнення та порівняння, метод системного аналізу, методи абстрагування, синтезу, індукції та дедукції, методи побудови таблиць, схем і графіків, статистичні методи дослідження, в тому числі методи аналізу динаміки, середніх і відносних величин; методи сучасних комп'ютерних технологій обробки даних.

Інформаційною базою дослідження виступили: навчальна література, фундаментальні публікації вітчизняних і закордонних вчених з питань управління витратами, національні та іноземні монографії, статті в періодичних збірниках наукових праць. Також використана фінансова звітність та документи первинного, аналітичного та синтетичного обліку підприємства. Дослідження проводилось на основі матеріалів АТ «Холодмаш».

Дипломна робота складається з двох розділів, в яких послідовно аналізується проблема дослідження.

У першому розділі розглянуто сутність та поняття соціально-економічної категорії витрат підприємства, досліджено основні класифікації витрат і методи їх формування, охарактеризовані методи та інструменти управління витратами господарюючого суб'єкта.

У другому розділі проведений економічний аналіз діяльності підприємства, досліджені показники рентабельності, платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та майнового стану; вивчені особливості формування витрат на підприємстві; досліджено вплив структури витрат господарюючого суб'єкта на фінансові показники його діяльності; охарактеризована сучасна система управління витратами АТ «Холодмаш»; розроблені заходи щодо вдосконалення системи управління витратами підприємства.

При виконанні дипломної роботи використовувались комп'ютерні програми Microsoft Word та Microsoft Excel.

ВИСНОВКИ

1. У ході своєї діяльності підприємство несе певні витрати, необхідні для виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг. До них відносяться витрати пов'язані з придбанням сировини та матеріалів, витрати на заробітну плату співробітників, витрати на оренду приміщення чи обладнання, витрати на ремонт, інші витрати, пов'язані виробництвом і реалізацією продукції. Для будь-якого господарюючого суб'єкта якість рішень, що приймаються щодо управління витратами, є гарантією його ефективної роботи. Витрати підприємства є комплексним поняттям, і вони залежать від впливу великого числа різних факторів. У роботі систематизовано комплекс визначень цього поняття, виявлені його основні риси.

2. Витрати підприємства відрізняються один від одного не тільки за своїм складом, але і за значенням у виготовленні продукції, виконанні робіт, наданні послуг, а загальновиробничі витрати пов'язані лише з його обслуговуванням і управлінням. Крім того, одну частину витрат прямо включають до собівартості конкретних видів готових виробів, а іншу частину (в зв'язку з виробництвом кількох видів продукції) – побічно. Ці та інші особливості викликають необхідність класифікувати витрати на виробництво за певними ознаками для правильної організації виробничого обліку та обчислення собівартості продукції (робіт, послуг).

Нами були систематизовані основні підходи до класифікації витрат господарюючого суб'єкта, в тому числі за видами продукції, по відношенню до процесу виробництва, за способами віднесення до собівартості продукції, за єдністю складу, по відношенню до собівартості, за можливістю здійснення контролю, за економічним змістом. Поділ витрат за різноманітними класифікаційними ознаками виступає запорукою кращого управління ними.

3. Управління витратами підприємства – це складний, багатоаспектний та динамічний процес, що включає в себе управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату його функціонування. Цей

процес передбачає створення єдиної, чітко й безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками й взаємопов'язаними елементами.

Існує велика кількість як традиційних, так і сучасних методів управління витратами, які спрямовані на їх оптимізацію. Такі методи як стандарт-костинг, директ-костинг, кост-кіллінг, ABC метод, маржинальний метод, кайзер-костинг, таргет-костинг тощо. Застосування того чи іншого методу є доцільним в різних ситуаціях та на різних підприємствах. Для правильного вибору методу оптимізації витрат необхідно враховувати велику кількість як зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

4. В якості об'єкта аналізу було обрано підприємство АТ «Холодмаш», яке спеціалізується на виробництві холодильного обладнання. Проведений аналіз структури активів і пасивів підприємства свідчить, що в структурі активів балансу переважають необоротні активи, проте їх частка за аналізований період знизилась на 19,3 в.п. В структурі пасивів велику долю займає негативний власний капітал, який свідчить, що компанія працює зі збитками, а все її майно формується виключно за рахунок позикового капіталу. Аналіз динаміки показників балансу показав збільшення всіх його елементів.

Незважаючи на поступове зростання доходу від реалізації, інших операційних і фінансових доходів, протягом останніх десяти років підприємство отримувало збитки – і тільки в 2018 р. – прибуток.

Розраховані коефіцієнти рентабельності показали низьку ефективність діяльності аналізованого підприємства протягом 2016-2017 рр., тільки протягом останнього року роботу цього суб'єкта можна назвати прибутковою. При цьому продукція підприємства була рентабельною протягом всього періоду. Існують й певні проблеми з ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.

5. У 2018 р. порівняно із 2016 р. операційні витрати підприємства виросли більш ніж в 4 рази, причому коефіцієнт Гатєва показав суттєві зміни в їх структурі – зменшення частки всіх елементів окрім інших операційних витрат. Середня офіційна заробітна плата працівників є меншою, ніж середня в Україні по всім галузям економіки та нижчою, ніж в промисловості. При цьому, частка

витрат на оплату праці в загальних операційних витратах знижується. Підприємству характерні занадто високі адміністративні витрати, які перевищують собівартість продукції на 10,4 % у 2018 р. Дуже високу частку витрат займають інші операційні витрати.

6. У порівнянні із 2016 р. постійні витрати підприємства зросли майже в 5 разів, а постійні витрати – лише на 19,8 %. Більш того, протягом усього розглянутого періоду, показник змінних витрат перевищує виручку від реалізації продукції: в 2016 р. – в 4,0 рази, в 2017 р. – в 6,8 разів, в 2018 р. – в 2,2 рази. Розрахунки маржинального доходу, точки беззбитковості та запасу фінансової міцності свідчать, що за поточними цінами реалізації продукції підприємства, обсягами постійних та змінних витрат, АТ «Холодмаш» не може вийти на точку беззбитковості, яка б забезпечила нульовий прибуток. Змінні витрати підприємства завжди перевищують обсяги його виручки від реалізації.

7. Аналіз системи управління витратами на господарюючому суб'єкті виявив наступні основні недоліки: не визначаються показники витрат підприємства, не розраховуються резерви, не виявляються місця появи витрат, постійні та змінні витрати не розподіляються за центрами відповідальності, не визначаються причини відхилення фактичних витрат від запланованих, відсутня розробка заходів щодо забезпечення економії, підвищення рентабельності виробництва та конкурентоспроможності продукції, що випускається, не проводяться розрахунки та планування загальної суми витрат за всіма напрямками діяльності.

8. У ході проведення порівняльної характеристики методів управління витратами, було виявлено, що на даному етапі функціонування АТ «Холодмаш» оптимальним методом буде виступати кост-кіллінг, який не потребує ускладнення системи обліку та додаткового навчання персоналу. Більш того, з огляду на нераціональність витрат підприємства, саме цей інструмент управління витратами може бути в змозі підвищити ефективність діяльності підприємства. Витратами, які варто скоротити, виступають інші операційні витрати та адміністративні витрати.

Література

1. Дерій В. Термін «витрати» та його трактування для потреб обліку і контролю / В. Дерій // Галиц. екон. вісн. – 2010. – №1(26). – С. 154-160.
2. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. [Текст] Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
3. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: Монографія. – К.:УБС НБУ, 2008. – 219с.
4. Макконел К. Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика / Макконел К. Р., Кемпбелл Р., Брю С. Л. : в 2 т.;Пер. с англ. — М.: Республика, 1992. – 1040 с.
5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах з різними формами власності : навчальний посібник / Н.М. Ткаченко. –К. : А.С.К., 1997. – 512 с.
6. Ткаченко Н.М. Історичний генезис понять «витрати» і «затрати»: обліково-економічний аспект / Н. М. Ткаченко, Н. В. Гуріна // Ефективна економіка. – 2015. – No 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4278>
7. Фаріон В. Я. Сутність витрат як економічної категорії / В. Я. Фаріон // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2013. – Вип. 1 (49). Економічні науки. – С. 44-47.
8. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства: навч. посіб. / Цал-Цалко Ю. С. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 600 с.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року №87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0391-99>
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», від 31.12.99 р. № 318[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
11. Сайт Міністерства фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>

12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
13. Філіп Л. В. Економічний зміст і класифікація витрат /Філіп Л.В. // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №36. – С. 206-211.
14. Родіна О. В. Сучасні підходи до визначення сутності категорії «витрати» / О. В. Родіна // Економіка і суспільство. – 2017. – №9. – С. 1181-1185.
15. Погорелов Ю. С. Вибір і обґрунтування методів управління затратам и підприємства: дис. кандидата екон. наук: 08.06.01 / Ю. С. Погорелов. – Луганськ, 2005. – 247 с.
16. Друри К. Управленческий и производственный учет: учебник. 5-е изд., доп. / К. Друри. – М.: ЮНИТИ-ДАНА. – 2014.
17. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / В. В. Сопко. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ. – 2000. – 578 с.
18. Чорна М.В. Управління витратами: навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко. – 2017. –166 с.
19. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах/ О. В. Крушельницька // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – №1(51). – Режим доступу: <http://www.ven.ztu.edu.ua>
20. Свистун Л. А. Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки / Л. А. Свистун, Р. М. Левкова // Економіка і регіон. – 2017. – №4. – С. 57-62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2017_4_11.
21. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
22. Бізнес-статистика : Підручник / К. Д. Семенова, К. І. Тарасова. – К : ФОП Гуляєва В.М. 2018. – 210 с.

23. Круш, П. В. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства : собівартість, прибуток [Текст] : навч. посіб. / П. В. Круш, О. В. Клименко, В. І. Подвігіна. – 2-ге вид., переробл. – К. : Каравела, 2015. – 420 с.
24. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колективна монографія / за ред. Слатвінського М.А. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. 151–156 с.
25. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – № 2. – С. 47–58.
26. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. / О. Я. Базилінська – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
27. Кован С. Е. Финансовая устойчивость предприятия и ее оценка для предупреждения его банкротства / Кован С. Е., Кочетков Е. П. // Экономический анализ: теория и практика. – 2009. – Вып. 15 . – С. 52-59
28. Ковальчук Н. О. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування / Н. О. Ковальчук, Т. В. Руснак // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – В. 11. – С. 368-371.
29. Коломієць Н.О. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством / Н.О. Коломієць, О.П. Коломієць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703>
30. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.04.20). – Назва з екрану.
31. Ющенко Н. Л. Моделі і програмні продукти розв'язування проблем беззбитковості діяльності / Н. Л. Ющенко, І. П. Куслій // Управління підприємством. – 2015. – № 4(4). – С.76-86.
32. Кобзій, О. В. Планування беззбиткової діяльності підприємства в умовах кризи / О. В. Кобзій // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5. – Т. 2. – С. 188-191.

33. Пушкар М.С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація: [монографія] / М.С. Пушкар, М.Г. Чумаченко. – Тернопіль: Карт-бланш, 2011. – 336 с.

34. Карп'як Я.С. Організація бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів суб'єкта господарювання / Я.С. Карп'як // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка» / Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 794. – С. 172–180 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/VNULPM_2014_794_26.pdf.

35. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. – 166 с.

36. Біла О. Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика: монографія / О. Г. Біла, І. Л. Боднарюк, Т. В. Мединська. – Львів: Видво ЛКА, 2012. – 200 с.

37. Коба О.В. Витрати підприємства та їх класифікація для потреб управління й економічного аналізу / О. В. Коба // Причорноморські економічні студії. – 2016. – № 4. – С. 99—103. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_4_2

38. Костецька Н. І. Методичні аспекти формування стратегії зниження витрат підприємства / Костецька Н. І. // Економіка: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – 2010. – С. 443–450.

39. Безверхий, К. Бюджетування як дієвий інструмент управління непрямыми витратами промислових підприємств / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 4. – С. 31-47.